

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

No6
MAXSUS SON

BAKALAVR TALABALARINING MAQOLALARI TO'PLAMI

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2026

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

*Elektron nashr.
2026-yil, iyun.*

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanov Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

TURIZMDA INVESTITSION MUHITNI YAXSHILASH VA XORIJIY INVESTITSİYALARNI JALB ETISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLARI	21
Ergashkulov Muyinjon Umedovich	
“AVTO PORLOQ KELAJAK 2020” XKNING TASHKILIY-IQTISODIY TAVSIFI VA MOLIYAVIY FAOLIYATI TAHLILI	28
Misirov Asliddin Mamasobirovich Eshdavlatov T.A.	
MOLIYAVIY HOLAT TO‘G‘RISIDAGI HISOBOT KO‘RSATKICHLARINI SHAKLLANTIRISH METODIKASI.....	32
Misirov Asliddin Mamasobirovich Qodirov B.	
MOLIYAVIY HOLAT TO‘G‘RISIDAGI HISOBOTNI TUZISH VA TAQDIM ETISHNING ME‘YORIYHUQUQIY ASOSLARI	36
Misirov Asliddin Mamasobirovich Saidmurodov J.N.	

MOLIYAVIY HOLAT TO'G'RISIDAGI HISOBOTNI TUZISH VA TAQDIM ETISHNING ME'YORIY-HUQUQIY ASOSLARI

Misirov Asliddin Mamasobirovich

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti
Buxgalteriya hisobi kafedrasi o'qituvchisi
E-mail: misirovasliddin@gmail.com.
<https://orcid.org/0009-0008-2742-5398>

Saidmurodov J.N.

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti
BXS – 521 guruh talabasi

Annotatsiya. Ushbu maqolada korxonalarda moliyaviy hisobotlarni tayyorlash jarayonida buxgalteriya axborot tizimlarining rivojlanishi ham muhim o'rin egallashiga alohida e'tibor qaratilgan. Zamonaviy dasturiy mahsulotlar yordamida moliyaviy ma'lumotlarni qayta ishlash, umumlashtirish va hisobot shakllarini tayyorlash ancha yengillashi, bu esa hisobotlarning tezkorligi va aniqligini oshirish bilan birga, inson omili tufayli yuzaga keladigan xatolarni kamaytirishga imkon yaratishi misollar yordamida yoritilgan.

Kalit so'zlar: moliyaviy holat, buxgalteriya hisobi, moliyaviy faoliyat, shaffof axborot, xalqaro standart, me'yoriy-huquqiy asos, korxona.

Аннотация. В данной статье рассматривается важная роль развития систем бухгалтерской информации в процессе подготовки финансовой отчетности предприятий. На примерах показано, что обработка, обобщение и подготовка финансовых данных с использованием современных программных продуктов значительно упрощаются, что повышает скорость и точность отчетности, а также снижает количество ошибок, вызванных человеческим фактором.

Ключевые слова: финансовое состояние, бухгалтерский учет, финансовая деятельность, прозрачность информации, международный стандарт, нормативно-правовая база, предприятие.

Abstract. This article examines the important role of developing accounting information systems in the process of preparing corporate financial statements. Examples demonstrate that processing, summarizing, and preparing financial data using modern software products is significantly simplified, increasing the speed and accuracy of reporting and reducing human error.

Key words: financial condition, accounting, financial activities, transparency of information, international standard, regulatory framework, enterprise.

KIRISH

Bozor iqtisodiyoti sharoitida korxonalarning moliyaviy faoliyati haqida ishonchli, to'liq va shaffof axborot shakllantirish muhim ahamiyatga ega. Ushbu jarayonda moliyaviy holat to'g'risidagi hisobot asosiy axborot manbalaridan biri bo'lib xizmat qiladi. Hisobotni tuzish va taqdim etish tartibi tegishli me'yoriy-huquqiy hujjatlar bilan tartibga solinadi hamda ularning asosiy maqsadi moliyaviy ma'lumotlarning aniqligi, taqqoslanuvchanligi va tushunarililigini ta'minlashdan iborat.

O'zbekiston Respublikasida moliyaviy hisobotlarni yuritishning huquqiy asosi "Buxgalteriya hisobi to'g'risida"gi Qonun bilan belgilanadi. Ushbu qonunda buxgalteriya hisobi va moliyaviy hisobotlarning maqsadi, asosiy vazifalari hamda ularni yuritish va taqdim etish tartibi aniq ko'rsatib berilgan. Qonunga ko'ra, barcha xo'jalik yurituvchi subyektlar o'z faoliyati natijalarini buxgalteriya hisobi orqali aks ettirishi va belgilangan muddatlarda moliyaviy hisobotlarni taqdim etishi shart hisoblanadi. Mazkur qonun talablariga muvofiq, moliyaviy hisobotlarning asosiy vazifasi foydalanuvchilarga korxonaning moliyaviy holati, moliyaviy natijalari hamda pul oqimlari to'g'risida ishonchli axborot yetkazishdir.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Moliyaviy hisobotlarni tuzish va tahlil qilish hamda ularning auditini tashkil etish masalalari xalqaro va mahalliy olimlar tomonidan keng o'rganilgan. Xalqaro miqyosda Robert K. Elliott, Thomas R. Dyckman va Jerry J. Weygandt kabi olimlar moliyaviy hisobotlarni tahlil qilish va audit jarayonlarining nazariy asoslarini ishlab chiqqanlar.

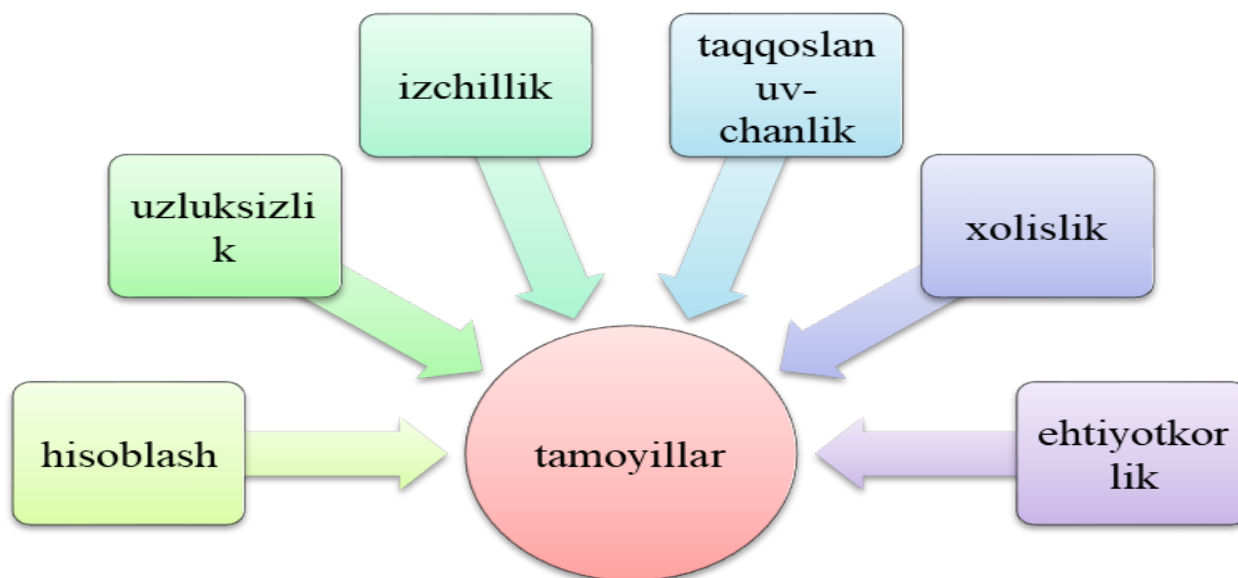
TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda tizimli yondashuv, qiyosiy tahlil, statistik tahlil va ilmiy umumlashtirish metodlaridan foydalanildi. O'zbekistonda moliyaviy holat to'g'risidagi hisobotning iqtisodiy mohiyati va ahamiyati bo'yicha qabul qilingan normativ-huquqiy hujjatlar, strategik dasturlar va statistik ma'lumotlar tahlil qilindi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Moliyaviy holat to'g'risidagi hisobotni tartibga solishda Buxgalteriya hisobi milliy standartlari ham muhim o'rin tutadi. Xususan, 1-son BHMS — "Hisob siyosati va moliyaviy hisobot" standarti moliyaviy hisobotlarni shakllantirish, ularni tuzish tamoyillari hamda taqdim etish tartibini belgilab beradi.

Milliy standartlarga ko'ra, moliyaviy hisobotlar quyidagi tamoyillar asosida tuzilishi lozim (1-rasm).

1-rasm. Moliyaviy hisobot tuzish tamoyillari.

Mazkur tamoyillar moliyaviy hisobotlarda aks ettirilgan ma'lumotlarning ishonchligini ta'minlashga xizmat qiladi.

Moliyaviy holat to'g'risidagi hisobotni shakllantirishda O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi tomonidan tasdiqlangan moliyaviy hisobot shakllari muhim ahamiyatga ega. Ushbu shakllarda hisobotning tuzilishi, satrlari hamda ularni to'ldirish tartibi aniq belgilab qo'yilgan bo'lib, korxonalar aynan shu talablar asosida moliyaviy hisobotlarni tayyorlaydi va tegishli davlat organlariga taqdim etadi.

So'nggi yillarda mamlakatimizda moliyaviy hisobot tizimini xalqaro standartlarga moslashtirish bo'yicha izchil islohotlar amalga oshirilmoqda. Natijada ayrim yirik korxonalar, tijorat banklari, sug'urta tashkilotlari hamda aksiyadorlik jamiyatlari uchun xalqaro moliyaviy hisobot standartlari asosida hisobot yuritish talabi bosqichma-bosqich joriy etilmoqda.

Xalqaro amaliyotda moliyaviy holat to'g'risidagi hisobotni tuzish va taqdim etishning asosiy huquqiy asoslaridan biri IAS 1 — Presentation of Financial Statements standarti hisoblanadi. Ushbu standart moliyaviy hisobotlarni tayyorlash va taqdim etishning umumiy qoidalarini belgilab beradi hamda moliyaviy axborotlarning taqqoslanuvchanligi va shaffofligini ta'minlashga xizmat qiladi.

IAS 1 standartiga muvofiq moliyaviy hisobotlar quyidagi sifat tavsiflariga ega bo'lishi lozim:

1. tushunarlilik;
2. dolzarblilik;

3. ishonchlilik;
4. taqqoslanuvchanlik;
5. haqqoniy taqdim etish;
6. xolislik.

Mazkur standart korxonalardan aktivlar, majburiyatlar va xususiy kapital haqidagi ma'lumotlarni to'liq ochib berishni talab qiladi. Shuningdek, foydalanuvchilar uchun muhim hisoblangan qo'shimcha izohlar va tushuntirishlarni keltirish ham majburiy hisoblanadi.

Moliyaviy holat to'g'risidagi hisobotni tuzishda me'yoriy-huquqiy bazaning mavjudligi hisobotlarning sifatini oshirishga xizmat qiladi. Chunki hisobotlarni yagona talablar asosida shakllantirish turli korxonalar faoliyatini taqqoslash imkonini beradi. Shu bilan birga, investorlar, kreditorlar va boshqa manfaatdor tomonlarning qaror qabul qilish jarayonida ishonchli axborot bilan ta'minlanishiga yordam beradi.

Bugungi kunda O'zbekiston Respublikasida amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlar doirasida moliyaviy hisobot tizimini xalqaro standartlarga moslashtirish masalalariga alohida e'tibor qaratilmoqda. Bu esa mamlakatda investitsion muhitni yaxshilash, xorijiy investorlar ishonchini mustahkamlash va korporativ boshqaruv sifatini oshirishda muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda.

Moliyaviy holat to'g'risidagi hisobotni tuzish va taqdim etishning me'yoriy-huquqiy asoslari korxonalarda moliyaviy axborotlarni shakllantirishning yagona tizimini yaratadi. Ushbu tizim moliyaviy hisobotlarning shaffofligi, ishonchligi va xalqaro talablarga mosligini ta'minlash orqali iqtisodiyotni samarali boshqarish va investitsion faoliyatni rivojlantirishga xizmat qiladi. Bu esa moliyaviy hisobotlarni tuzish va taqdim etish jarayonida me'yoriy-huquqiy hujjatlarning ahamiyati nihoyatda yuqori ekanligini ko'rsatadi.

Moliyaviy holat to'g'risidagi hisobotni tuzish va taqdim etishning me'yoriy-huquqiy asoslarini takomillashtirish bugungi kunda iqtisodiyotni modernizatsiya qilishning muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Chunki korxonalarning moliyaviy faoliyati haqidagi axborotlarning sifati va ishonchligi bevosita amaldagi qonunchilik bazasining mukammalligi bilan bog'liqdir. Shu sababli moliyaviy hisobotlarni tartibga soluvchi huquqiy hujjatlar doimiy ravishda iqtisodiy rivojlanish talablariga mos ravishda yangilanib borilishi zarur.

Moliyaviy holat to'g'risidagi hisobotni tuzishda me'yoriy-huquqiy hujjatlarga rioya qilish korxonada moliyaviy intizomni mustahkamlashga xizmat qiladi. Hisobotlarni belgilangan tartibda shakllantirish natijasida xo'jalik operatsiyalari to'liq va o'z vaqtida hisobga olinadi, moliyaviy ma'lumotlarning aniqligi ta'minlanadi hamda turli xil xatoliklar va qonunbuzarliklarning oldi olinadi. Bu esa korxona faoliyatining shaffofligini oshirishga yordam beradi.

Me'yoriy-huquqiy hujjatlarning yana bir muhim vazifasi moliyaviy hisobotlarning taqqoslanuvchanligini ta'minlashdan iborat. Agar barcha korxonalar moliyaviy hisobotlarni yagona qoidalar asosida tuzsalar, investorlar va boshqa foydalanuvchilar turli korxonalar faoliyatini oson taqqoslash imkoniyatiga ega bo'ladilar. Natijada investitsion qarorlar qabul qilish jarayoni yanada samarali tashkil etiladi.

Moliyaviy hisobotlarni taqdim etish tartibi ham amaldagi qonunchilik bilan qat'iy tartibga solinadi. Korxonalar hisobotlarni tegishli davlat organlariga, ta'sischi'larga, investorlar va boshqa manfaatdor foydalanuvchilarga qonunchilikda belgilangan muddatlarda taqdim etishlari lozim. Hisobotlarning kechiktirilishi yoki noto'g'ri taqdim etilishi korxona faoliyatiga nisbatan turli huquqiy choralar qo'llanilishiga sabab bo'lishi mumkin.

Moliyaviy holat to'g'risidagi hisobotni tuzish va taqdim etishda ichki nazorat tizimi ham muhim o'rin tutadi. Ichki nazorat mexanizmlarining samarali tashkil etilishi hisobot ma'lumotlarining haqqoniyligini ta'minlaydi, buxgalteriya hisobi jarayonidagi xatolarni kamaytiradi va moliyaviy xavflarni boshqarishga yordam beradi. Shu bois zamonaviy korxonalarda ichki audit va ichki nazorat tizimlarini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilmoqda.

Bundan tashqari, raqamli texnologiyalarning rivojlanishi moliyaviy hisobotlarni tayyorlash va taqdim etish jarayonlariga ham sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Elektron hisobot tizimlarining joriy etilishi hisobotlarni tayyorlash vaqtini qisqartirish, inson omili bilan bog'liq xatolarni kamaytirish va ma'lumotlar almashinuvi tezligini oshirish imkonini bermokda. Natijada moliyaviy axborotlarning operativligi va ishonchligi yanada ortmoqda.

Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, moliyaviy hisobotlarni xalqaro standartlar asosida yuritish investitsiya muhitini yaxshilashda muhim omillardan biri hisoblanadi. Shu sababli O'zbekiston Respublikasida ham milliy standartlarni xalqaro moliyaviy hisobot standartlariga uyg'unlashtirish bo'yicha izchil ishlar olib borilmoqda. Bu jarayon mahalliy korxonalarning xalqaro kapital bozorlariga chiqish imkoniyatlarini kengaytiradi va xorijiy investorlar uchun moliyaviy axborotlarning ochiqqligini ta'minlaydi.

Moliyaviy holat to'g'risidagi hisobotni tuzish va taqdim etishning me'yoriy-huquqiy asoslari korxonalarning moliyaviy faoliyatini qonuniy, shaffof va samarali tashkil etishning muhim vositasi hisoblanadi. Mazkur asoslar moliyaviy axborotlarning sifati va ishonchligini ta'minlash, manfaatdor tomonlarning axborotga bo'lgan ehtiyojini qondirish hamda iqtisodiy qarorlar qabul qilish jarayonining samaradorligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bois moliyaviy hisobotlarni tartibga soluvchi me'yoriy-huquqiy bazani takomillashtirish va uni xalqaro talablar darajasiga olib chiqish dolzarb vazifalardan biri bo'lib qolmoqda.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Moliyaviy holat to'g'risidagi hisobotni tuzish va taqdim etishning me'yoriy-huquqiy asoslari nafaqat korxona ichki boshqaruvi, balki mamlakat iqtisodiy taraqqiyotini ta'minlashda ham muhim ahamiyatga ega. Chunki iqtisodiyotning turli tarmoqlarida faoliyat yuritayotgan korxonalar tomonidan taqdim etilgan moliyaviy hisobotlar davlatning makroiqtisodiy ko'rsatkichlarini shakllantirishda asosiy axborot manbalaridan biri hisoblanadi. Shu sababli moliyaviy hisobotlarga qo'yiladigan talablarning yagona va aniq belgilanishi iqtisodiy statistik ma'lumotlarning ishonchligini oshiradi.

Moliyaviy holat to'g'risidagi hisobotni tuzishda qo'llaniladigan me'yoriy-huquqiy hujjatlar korxonalarning mulkiy holati, moliyaviy natijalari va majburiyatlari haqida haqqoniy ma'lumotlarni aks ettirishni talab qiladi. Bu talablarning bajarilishi moliyaviy hisobotlardan foydalanuvchilar uchun katta ahamiyatga ega. Xususan, investorlar korxonaning moliyaviy holatini baholash orqali investitsiya kiritish bo'yicha qaror qabul qiladilar, kreditorlar esa qarz mablag'larini ajratishdan oldin korxonaning moliyaviy barqarorligini tahlil qiladilar.

Shuningdek, moliyaviy hisobotlarni tuzish va taqdim etish jarayonida xalqaro standartlarga moslashuv darajasi ham muhim ko'rsatkichlardan biri hisoblanadi. Bugungi globallashuv sharoitida korxonalarning xalqaro bozorlardagi faoliyati kengayib borayotganligi sababli moliyaviy hisobotlarning xalqaro investorlar va hamkorlar uchun tushunarli bo'lishi zarur. Shu nuqtayi nazardan, xalqaro moliyaviy hisobot standartlari asosida shakllantirilgan moliyaviy hisobotlar korxonalarning raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Buxgalteriya hisobi: Darslik / A.A. Karimov, J.E. Kurbanbayev, S.A. Jumanazarov; - T.: "Iqtisod-Moliya", 2019. 624 b.
2. Bakiyeva X., Rizayev N. Buxgalteriya hisobi nazariyasi. Masalalar to'plami. -T.: TMI, 2007 y
3. Accounting. Carl S.Warren, James M.Reeve, Jonathan E.Duchac, 2014
4. Джамбакиева Г. Финансовый учет. Учебное пособие. -T.: "Iqtisod-moliya", 2012 г.
5. Xolbekov R.O. Buxgalteriya hisobi nazariyasi. Darslik. - T.: Cho'lpon nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 201 ly.
6. Urazov K.B. Buxgalteriya hisobi va audit. Toshkent - 2004.
7. Urazov K.B. Boshqa tarmoqlarda buxgalteriya hisobining xususiyatlari: 5340900- buxgalteriya hisobi va audit ta'lim yo'nalishi talabalari uchun darslik/ K.B.Urazov S.V.Vaxidov; O'zbekiston Respublikasi oliy va o'rta-maxsus ta'lim vazirligi, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, Samarqand iqtisodiyot va servis in-ti. -T.: Adib, 2011. -4 9 6 b.
8. Egamberdieva S.R. Moliyaviy va boshqaruv hisobi. O'quv qo'llanma. - T.: Fan va texnologiya, 2019. 289 b.
9. Qurbanov Z., Misirov K. Moliyaviy va boshqaruv hisobi. Darslik. -T.: Iqtisod-moliya, 2019. 751 b.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

6-Maxsus son. Bakalavr talabalarining maqolalari to'plami

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>